

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu

LPO. 411.005.02.2022

**Pani
Agnieszka Pachciarz**

**Dyrektor Wielkopolskiego Oddziału
Wojewódzkiego Narodowego
Funduszu Zdrowia**

ul. Grunwaldzka 158
60-309 Poznań

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/22/005/LPO „Opieka psychiatryczna nad dziećmi i młodzieżą w województwie wielkopolskim”

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Wielkopolski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Poznaniu ¹ , ul. Grunwaldzka 158, 60-309 Poznań
Kierownik jednostki kontrolowanej	Agnieszka Pachciarz, Dyrektor, od 13 lutego 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Zadania w zakresie opieki psychiatrycznej nad dziećmi i młodzieżą
Okres objęty kontrolą	Lata 2020 – 2022 (do zakończenia czynności kontrolnych ²), z wykorzystaniem dokumentów sprzed tego okresu, istotnych dla kontrolowanej działalności
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	1. Daniel Braciszewski, starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr LPO/154/2022 z 10 października 2022 r. 2. Joanna Piasecka-Girguś, starszy inspektor k.p., upoważnienie do kontroli nr LPO/172/2022 z 18.10.2022 r.

(akta kontroli str. 1-4)

---

¹ Dalej: WOW NFZ.

² Do 23 grudnia 2022 r.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

WOW NFZ rzetelnie określił zapotrzebowanie i finansował realizację świadczeń medycznych w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży. Podejmowane działania uwzględniały wdrożenie trzech poziomów referencyjnych określonych w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych.⁵

W wyniku przeprowadzanych w latach 2020-2022 konkursów i przekształceń zawartych umów, WOW NFZ określił dostępność do świadczeń opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży na poziomie 16 z 17 zaplanowanych świadczeniodawców realizujących świadczenia na I poziomie referencyjnym oraz w 12 z 17 planowanych podmiotach leczniczych funkcjonujących w ramach II poziomu referencyjności. Wśród nich funkcjonowały cztery oddziały dzienne⁶. Na niepodpisanie umów z zaplanowaną liczbą podmiotów wpływ miała niewystarczająca liczba podmiotów leczniczych w województwie mogących realizować tego typu świadczenia, czego przyczyną był m.in. brak odpowiedniej kadry medycznej (specjalistów psychiatrii dzieci i młodzieży). Z tego również względu WOW NFZ umożliwił pacjentom poniżej 18 roku życia korzystanie w ramach ubezpieczenia zdrowotnego z usług poradni zdrowia psychicznego dla dorosłych.

WOW NFZ prawidłowo rozliczał umowy zawarte ze świadczeniodawcami. Mimo prowadzenia systematycznego monitoringu realizowania umów, WOW NFZ dopiero po pół roku, tj. 23 grudnia 2022 r. zwrócił się do Centrum Medycznego HCP Sp. z o.o. z prośbą o wyjaśnienie dlaczego nie były realizowane świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży w poradni w ramach II poziomu referencyjnego. Wysokość środków finansowych wydatkowanych przez NFZ za realizację świadczeń opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży corocznie wzrastała, a kwoty zobowiązań wynikały z faktycznie zrealizowanych świadczeń, uwzględniających także ich wykonanie ponad pierwotny limit określony w umowie. Zwiększyła się również liczba osób niepełnoletnich, która korzystała ze świadczeń zdrowotnych w poradni zdrowia psychicznego dla dorosłych: z 15 425 osób w 2020 r. do 31 238 osób w 2022 r. (do 30 listopada). Na terenie województwa prowadzono działania promocyjne i profilaktyczne dotyczące zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

Opis stanu faktycznego

W okresie 2020-2022⁷ zwiększeniu uległa kwota przeznaczona na finansowanie opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień⁸ przewidziana w planach finansowych WOW NFZ i wynosiła odpowiednio w poszczególnych latach tego okresu: 301 933 tys. zł⁹, 291 847 tys. zł¹⁰ i 388 087 tys. zł¹¹. Wykonanie planu finansowego było następujące: w 2020 r. 279 615,72 tys. zł¹², (92,61% planu), w 2021 r. 266 932,90 tys. zł¹³ (91,46%), a od stycznia do września 2023 r. było niższe o 6,67% (19 410,4 tys. zł) i osiągnęło kwotę 271 654,8 tys. zł.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 czerwca 2019 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień (Dz.U. poz. 1285 ze zm.)

⁶ Ponadto funkcjonowała jedna placówka udzielająca świadczeń w trybie ambulatoryjnym.
⁷ do 23 grudnia 2022 r.

⁸ Pozycja B2.4 „opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień” planów finansowych WOW NFZ

⁹ Ostatnia wersja Planu na 2020 r. z 28 stycznia 2021 r.

¹⁰ Ostatnia wersja Planu na 2021 r. z 4 stycznia 2022 r.

¹¹ Zgodnie z wersją Planu z 11 października 2022 r.

¹² Zgodnie z Rocznym sprawozdaniem z wykonania planu finansowego NFZ na 2020 rok z 14 maja 2021 r.

¹³ Zgodnie z Rocznym sprawozdaniem z wykonania planu finansowego NFZ na 2021 rok z 17 maja 2022 r.

WOW NFZ podczas planowania środków finansowych uwzględnił m.in. skutki projektowanej zmiany wyceny świadczeń opieki zdrowotnej, a także działania związane z wdrożeniem trzech poziomów referencyjnych określonych w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych i m.in. z tego tytułu planowane kwoty wydatków ulegały podwyższeniom. Było to związane m.in. z wdrożeniem nowego modelu opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży. W poszczególnych latach zwiększenia planu z tego tytułu wyniosły:

- w 2020 r. 13 257 tys. zł z przeznaczeniem na wdrożenie od 1 kwietnia 2020 r. nowego modelu opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży¹⁴ określonego w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 14 sierpnia 2019 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu opieki psychiatrycznej i leczenia uzależnień¹⁵,
- w 2021 r. 3 671 tys. zł w związku ze zmianą ceny jednostki rozliczeniowej w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w warunkach stacjonarnych dla dorosłych oraz dla dzieci od 1 grudnia 2021 r, a także kwotę 1 469 tys. zł z Funduszu Medycznego na sfinansowanie świadczeń opieki zdrowotnej udzielonej osobom do 18 roku życia w zakresie przekraczającym zobowiązania NFZ wobec świadczeniodawców¹⁶,
- w 2022 r. o 22 934 tys. zł na podstawie pisma NFZ z 29 marca br. z uwagi na zaistniałe lub projektowane zmiany w zakresie finansowania świadczeń zdrowotnych (w tym zwiększenie ceny jednostki rozliczeniowej od 1 kwietnia 2022 r. dla świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży).

(akta kontroli str. 557-566, 1162-1217, 1436-1442, 2027-2029)

Wysokość środków finansowych na dany rok przeznaczonych na finansowanie świadczeń w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży była określona w dokumentach pn. „Plan zakupu świadczeń” dla pozycji B2.4 Planu finansowego. W latach 2020-2022 zwiększeniu uległa kwota przeznaczona na finansowanie świadczeń udzielanych dzieciom, przy czym łączna kwota zaplanowanych wydatków na finansowanie świadczeń udzielanych w trybie stacjonarnym wzrosła w tych latach i wynosiła odpowiednio: 9 251,6 tys. zł, 9 234 tys. zł i 14 754,8 tys. zł. W szczególności WOW NFZ przewidział następujące kwoty dla poszczególnych zakresów świadczeń¹⁷:

- a) w 2020 r.: 19 369,8 tys. zł¹⁸, w tym na świadczenia: psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży - 6 134 tys. zł (umowy wieloletnie, w ciągu roku w związku z korektami planu zwiększono o kwotę 667,6 tys. zł), psychiatryczne dzienne rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży – 961,2 tys. zł (umowy wieloletnie, w ciągu roku wartość końcowa umów została zmniejszona o kwotę 175,7 tys. zł), psychiatryczne dla dzieci i młodzieży – 9 251,6 tys. zł (umowy wieloletnie), ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - I poziom referencyjny – 3 022,6 tys. zł (nowe zamówienia, w ciągu roku wzrost w planie o kwotę 118,2 tys. zł),
- b) w 2021 r.: 23 305,7 tys. zł¹⁹ (wzrost o 20,3% wobec 2020 r.), w tym na świadczenia: psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży – 5 434,3 tys. zł (umowy wieloletnie, w ciągu roku wzrost o 352,1 tys. zł), psychiatryczne dzienne rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży – 1 162,2 tys. zł (umowy wieloletnie, w ciągu roku zwiększono środki o kwotę 29,8 tys. zł), psychiatryczne dla dzieci i młodzieży

¹⁴ Określonego w załączniku do tego rozporządzenia pn. „Warunki szczegółowe, jakie są obowiązani spełniać świadczeniodawcy realizujący świadczenia gwarantowane z zakresu opieki psychiatrycznej dzieci i młodzieży w ramach poziomów referencyjnych”

¹⁵ Dz. U. poz. 1640, dalej: rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych.

¹⁶ Art. 3 pkt. 5) i art. 7 pkt. 6) Ustawy z 7 października 2020 r. o Funduszu Medycznym (Dz. U. poz. 1875), dalej: ustawa o FM.

¹⁷ Z uwzględnieniem korekt w Planie.

¹⁸ Ostatnia korekta planu z 26 marca 2021 r.

¹⁹ Ostatnia korekta planu z 24 lutego 2022 r.

– 9 234 tys. zł (umowy wieloletnie, w ciągu roku zwiększono środki o 7,6 tys. zł), ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - I poziom referencyjny – 7 475,1 tys. zł (umowy wieloletnie - 6 306,6 tys. zł, nowe zamówienia – 1 168,4 tys. zł),

- c) w 2022 r.: 37 095,3 tys. zł²⁰ (wzrost o 59,1% wobec 2021 r.), w tym na świadczenia: psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży – 2 641,4 tys. zł (umowy wieloletnie), psychiatryczne dzienne rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży – 498,9 tys. zł (umowy wieloletnie), psychiatryczne dla dzieci i młodzieży – 9 649,2 tys. zł (umowy wieloletnie), ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - I poziom referencyjny – 12 344,3 tys. zł (umowy wieloletnie – 11 283,2 tys. zł i nowe zamówienia – 1 158,5 tys. zł), centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – II poziom referencyjny – 8 809,6 tys. zł (umowy wieloletnie – 8 014,2 tys. zł, nowe zamówienia – 795,4 tys. zł), ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej – III poziom referencyjny – 5 105,6 tys. zł (umowy wieloletnie – 3 116,8 tys. zł, nowe zamówienie – 1 988,7 tys. zł).

(akta kontroli str. 258-540, 1452-1844, 2031-2032)

W latach 2020-2022 WOW NFZ przy ustalaniu kosztów świadczeń zdrowotnych w zakresie opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień dla dzieci i młodzieży w planach zakupów²¹ przyjął m.in. następujące założenia dla:

- a) 2020 roku: aneksowanie umów wieloletnich w oparciu o zasadę zachowania ceny jednostkowej bez zmian w stosunku do I półrocza 2019 r. (z wyjątkami) oraz przyjęcie wartości umów na podstawie realizacji umów w I półroczu 2019 r. WOW NFZ w procesie planowania uwzględnił m.in. też wyniki przeprowadzonych analiz w zakresie realizacji świadczeń w 2019 r. oraz ich dostępności w poszczególnych regionach województwa (w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców). Dotyczyły one zakresów m.in. świadczeń: psychiatrycznych rehabilitacyjnych dla dzieci i młodzieży oraz ambulatoryjnych psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży.

W planie zakupów na 2020 r. przewidziano także ogłoszenie postępowań w trybie konkursu ofert w sprawie zawarcia umowy o udzielenie świadczeń w zakresie: ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży - I poziom referencyjny, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie świadczeń gwarantowanych.

(akta kontroli str. 258-269, 1845-1866, 1975-2010)

- b) 2021 rok: założeniem było pozostawienie ceny jednostkowej bez zmian w stosunku do roku 2020 oraz przyjęcie za podstawę dokonanych obliczeń w planach rzeczowo-finansowych poziomu realizacji umów w okresie od stycznia do września 2020 r. z wyjątkiem m.in. zakresów świadczeń udzielanych:
- w trybie ambulatoryjnym, w przypadku których podstawą wycenienia propozycji była aktualna liczba punktów umowy z miesiąca grudnia 2020 r. (uwzględniono wszystkie zwiększenia) oraz kwota w planach rzeczowo-finansowych na poziomie 100% aktualnej umowy.
  - w trybie dziennym oraz stacjonarnym (propozycja planu na poziomie 100% aktualnej umowy), gdzie podstawą była aktualnie zakontraktowana liczba łóżek/miejsc dziennych.

²⁰ Według wersji planu z 13 września 2022 r.

²¹ Dokument zawierający: określenie potrzeb zdrowotnych ubezpieczonych, analizę dostępności świadczeń oraz plan zakupu świadczeń. W części tabelarycznej B1 zawiera: obszary planowania, liczbę jednostek rozliczeniowych, oczekiwaną cenę jednostek rozliczeniowych, wartość świadczeń, maksymalną liczbę umów, które zostaną zawarte w wyniku postępowań, a w części B3 plan zakupu świadczeń na potrzeby planu zbiorczego.

WOW NFZ w planowaniu świadczeń uwzględnił też priorytety ogólnopolskie, których celem było zwiększenie dostępności do świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży realizowanych w trybie ambulatoryjnym i dziennym w celu zmniejszenia liczby hospitalizacji. W zakresach świadczeń dedykowanych dzieciom i młodzieży, niezależnie od warunków ich realizacji (ambulatoryjny, dzienny, stacjonarny) oraz niezależnie od poziomu wykonania umów w 2020 r. propozycja planu rzeczowo-finansowego na 2020 r. była na poziomie 100% aktualnej umowy. Ponadto w celu zwiększenia dostępności do świadczeń psychologicznych i psychoterapeutycznych dla dzieci i młodzieży – I poziom referencyjny zaplanowano przeprowadzenie w 2021 r. kolejnych postępowań konkursowych w pięciu obszarach, gdzie nie było jeszcze takich ośrodków.

(akta kontroli str. 269-270, 1942-1974)

- c) 2022 roku: bez zmian pozostawiono cenę punktu we wszystkich zakresach świadczeń dla dzieci i młodzieży (stacjonarne, dzienne, ambulatoryjne, ośrodki I poziomu referencyjnego) oraz za podstawę dokonanych obliczeń przyjęto realizację umów w okresie od stycznia do października 2021 r. (wg stanu na 24 listopada 2021 r.) z zastosowaniem progów (0,8; 0,9; 1) w celu ustalenia liczby jednostek (punktów) w umowach i zakresach świadczeń z wyjątkiem świadczeń finansowanych w formie ryczałtu (w izbie przyjęć szpitala, w ośrodkach I poziomu referencyjnego). Ponadto w ośrodkach I poziomu referencyjnego nie dokonywano zmian w wysokości ryczałtu na 2022 r. z wyjątkiem umów, których okres obowiązywania rozpoczął się w trakcie 2021 r. – w tych przypadkach dokonano proporcjonalnego zwiększenia wartości umów na cały rok 2022 (dwie umowy obowiązujące od 22 marca i 17 maja 2021 r.).

W planie WOW NFZ uwzględnił też przekształcenie umów dotychczasowych realizatorów świadczeń dla osób poniżej 18 roku życia²² w umowy na I poziom referencyjny – w liczbie 15 z datą obowiązywania zmiany od 1 marca 2022 r. oraz w umowy na II poziom referencyjny z datą obowiązywania zmiany od 1 lipca 2022 r. - w liczbie 17 w zakresach: Centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – poradnia zdrowia psychicznego (14), a także Centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży (trzy), obejmującym porady ambulatoryjne oraz świadczenia dzienne psychiatryczne dla dzieci i młodzieży.

W konsekwencji nastąpiła zmiana poziomu finansowania świadczeń w okresie od 1 marca do 31 grudnia 2022 r. dla I poziomu referencyjnego²³ (nastąpił wzrost wartości łącznie o 1 513,7 tys. zł) oraz od 1 lipca do 31 grudnia 2022 r. dla II poziomu referencyjnego²⁴ (nastąpił wzrost wartości łącznie o 5 674,7 tys. zł).

WOW NFZ zaplanował też udzielenie nowych zamówień w wyniku zaplanowanych postępowań konkursowych w związku ze świadczeniami:

- ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży – I poziom referencyjny: dwie umowy na obszar kontraktowania: grupa powiatów jarociński i średzki oraz gostyński i rawicki,
- centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – II poziom referencyjny – jedna umowa, obszar kontraktowania: województwo wielkopolskie,

²² W związku ze zmianą sposobu finansowania świadczeń dla dzieci i młodzieży zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 15 grudnia 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych (Dz.U. poz. 2400).

²³ Zmniejszenie wysokości ryczałtu miesięcznego i dodanie zakresu skojarzonego: ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży – I poziom referencyjny (rozliczenie produktu) wraz z liczbą jednostek rozliczeniowych (punktów), ceną punktu oraz wartością w poszczególnych miesiącach.

²⁴ Zamknięcie w umowach z 30 czerwca 2022 r. świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży oraz świadczenia dzienne psychiatryczne dla dzieci i młodzieży oraz dodanie w umowach od 1 lipca 2022 r. zakresów: centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – poradnia zdrowia psychicznego – II poziom referencyjny, centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – II poziom referencyjny.

- ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej – III poziom referencyjny – jedna umowa, obszar kontraktowania: województwo wielkopolskie,
- świadczenia rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży uzależnionych od substancji psychoaktywnych na 16 łóżek – jedna umowa, obszar kontraktowania: województwo wielkopolskie.

(akta kontroli str. 270-274, 1905-1941, 2246-2296)

Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „Oddział przyjął podczas opracowywania planu zakupów świadczeń na rok 2020, 2021 i 2022 generalną zasadę, aby przy przeliczaniu liczby jednostek rozliczeniowych (punktów), w przypadku zakresów świadczeń udzielanych w trybie stacjonarnym uwzględniana była maksymalna liczba łóżek na danym oddziale, wpisanych w księdze rejestrowej danego podmiotu leczniczego (...) występowanie nadwykonań w trakcie okresu rozliczeniowego jest sytuacją zmienną i zależy od poziomu zapotrzebowania na dane świadczenia oraz od możliwości świadczeniodawcy w postaci zasobów, takich jak personel, sprzęt, warunki lokalowe – w określonym czasie. Oddział dysponuje publicznymi środkami finansowymi i jest zobowiązany do przestrzegania zasady racjonalnego gospodarowania nimi (równoważenia przychodów i kosztów)”.

(akta kontroli str. 2471-2472)

Natomiast w Planie zakupów na 2023 r. WOW NFZ uwzględnił m.in.:

- dokonane w 2022 r. przekształcenia poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży oraz oddziałów dziennych psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży w Centra Zdrowia Psychicznego dla dzieci i młodzieży – II poziom referencyjny,
- przeprowadzenie postępowań konkursowych celem zwiększenia dostępności do świadczeń w zakresach: ośrodek I poziomu referencyjnego na grupę powiatów średzki-jarociński, oddział rehabilitacyjny dla dzieci i młodzieży uzależnionych od substancji psychoaktywnych,
- zaplanowanie przeprowadzenia postępowań konkursowych celem zawarcia umów na nowy okres rozliczeniowy, z uwagi na wykonania powyżej 100% dokonano zwiększenia liczby punktów m.in. w zakresach: świadczenia dla osób z autyzmem dziecięcym lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju i ośrodek I poziomu referencyjnego.

(akta kontroli str. 1867-1904)

WOW NFZ przeprowadzał analizy dostępności do świadczeń i kosztów także w okresie poprzedzającym ogłoszenie postępowań konkursowych w celu zawarcia umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, które były zawarte w formie załączników do Wniosków o wyrażenie zgody na ogłoszenie takiego postępowania w roku 2019, 2020 i 2022²⁵. Podstawą ich wykonania była analiza wielkości populacji dzieci i młodzieży w poszczególnych powiatach województwa wielkopolskiego wykonana z wykorzystaniem udostępnionego przez Centralę NFZ kalkulatora służącego do oszacowania niezbędnej kadry oraz danych z raportów statystycznych z wykonania umów dotyczących świadczeń zdrowotnych udzielonych pacjentom niepełnoletnim, zarówno przez podmioty z terenu województwa wielkopolskiego, jak i z innych województw. Na tej podstawie otrzymano informację o liczbie dzieci i młodzieży z powiatów, która została objęta opieką zdrowotną w poprzednim roku,

²⁵ Wniosek z 8 lipca 2019 r. – przedmiot postępowania: świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży oraz świadczenia w izbie przyjęć szpitala (ryczałt dobowy) dla 10 powiatów i miasta Poznań; wniosek z 6 lutego 2020 r. – przedmiot postępowania: ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży – I poziom referencyjny dla 14 subregionów i miasta Poznań; wniosek z 1 czerwca 2022 r. – przedmiot postępowania: ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej – III poziom referencyjny dla województwa wielkopolskiego; wniosek z 11 października 2022 r. – przedmiot postępowania: ośrodek środowiskowej opieki psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży – I poziom referencyjny dla dwóch subregionów, świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży dla czterech subregionów.

co pozwoliło na ustalenie wskaźnika procentowego tych osób w porównaniu do populacji dzieci i młodzieży na terenie każdego powiatu. Oprócz analizy regionalnego zróżnicowania zapotrzebowania w poszczególnych powiatach WOW NFZ wziął pod uwagę aktualną liczbę umów w danym zakresie świadczeń, a w ramach nich: liczbę i wartość zakontraktowanych świadczeń oraz geograficzne rozmieszczenie podmiotów leczniczych i poziom ich wykonania. WOW NFZ uwzględniał też czynniki, takie jak np. liczbę hospitalizacji dzieci i młodzieży w przypadku oddziałów szpitalnych, ilość świadczeniodawców realizujących dane świadczenia, złożone wypowiedzenia umów w zakresie zaprzestania wykonywania świadczeń psychiatrycznych, a także wnioski podmiotów leczniczych o zainteresowaniu zawarciem i/lub rozszerzeniem umowy na udzielanie danych świadczeń.

(akta kontroli str. 274-286, 569-638, 714-819, 2012-2015)

WOW NFZ dokonywał także bieżących analiz dostępności i kosztów w trakcie obowiązywania umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie uprawnienia Dyrektora WOW NFZ w zakresie monitorowania realizacji umów określonego w art. 107 ust. 5 pkt 8 lit. b Ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych²⁶ oraz zarządzenia Dyrektora WOW NFZ nr 265/2015 w sprawie Procedury dokonywania zwiększeń kwot zobowiązania Oddziału Funduszu wobec świadczeniodawców z tytułu realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej. Na tej podstawie Wydział Świadczeń Opieki Zdrowotnej WOW NFZ kierował do Dyrektora WOW NFZ wnioski o zwiększenie wartości umów zawartych ze świadczeniodawcami, akceptację propozycji finansowania świadczeń w nowych zakresach, akceptację sposobu podziału środków finansowych dla nowo zawartych umów, akceptację sposobu postępowania w zakresie realizacji działań związanych ze zmianą ceny jednostki rozliczeniowej w umowach, możliwość rozliczenia wykonania umów (nadwykonania) i dokonanie zwiększenia wartości umów w wybranych zakresach. Dokumenty sporządzane w związku z ww. potrzebami zawierały analizy realizacji świadczeń i ich dostępności z uwzględnieniem celów, proponowanych działań, metodologii (przedmiot analizy i przyjęte zasady).

(akta kontroli str. 274-286, 644-683, 820-1397, 2022-2023, 2032, 2102-2177, 2299-2307, 2311-2438, 2440-2463, 2466-2472, 2543-2548)

W okresie od stycznia 2020 r. do 16 grudnia 2022 r. WOW NFZ świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży były realizowane w następującym zakresie²⁷:

- a) ambulatoryjne: 14 podmiotów leczniczych²⁸, sprawozdana wartość rzeczywista świadczeń (z nadwykonaniami): 15 714,9 tys. zł (2020 r. – 5 868,3 tys. zł, 2021 r. – 6 200,5 tys. zł, 2022 r. – 3 646 tys. zł);
- b) dzienne rehabilitacyjne: trzy podmioty lecznicze, sprawozdana wartość rzeczywista świadczeń: 2 109 tys. zł (2020 r. - 855,3 tys. zł, 2021 r. – 800 tys. zł, 2022 r. – 453,7 tys. zł);
- c) I poziom referencyjny: osiem podmiotów leczniczych²⁹, sprawozdana wartość rzeczywista świadczeń: 19 130,5 tys. zł (2020 r. – 1 286 tys. zł, 2021 r. – 7 475,1 tys. zł, 2022 r. – 10 369,3 tys. zł);
- d) II poziom referencyjny: 11 podmiotów leczniczych³⁰, wartość aktualna umów: 9 275,9 tys. zł, sprawozdana wartość świadczeń: 5 662,5 tys. zł;

²⁶ Dz.U. z 2022 r. poz. 2561ze zm. Dalej: ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

²⁷ Dane według stanu na 19 października 2022 r.

²⁸ Według stanu na 15 grudnia 2022 r., świadczenia były realizowane w 2020 r. przez 14 podmiotów, w 2021 r. oraz 2022 r. przez 11 świadczeniodawców.

²⁹ W 2020 r. przez siedmiu świadczeniodawców na podstawie 10 umów, w 2021 r. przez ośmiu świadczeniodawców na podstawie 12 umów, w 2022 r. przez ośmiu świadczeniodawców na podstawie 13 umów.

³⁰ Wszystkie podmioty zakontraktowane od 1 lipca 2022 r.

- e) III poziom referencyjny: jeden podmiot leczniczy³¹ wartość aktualna umów: 1 976,8 tys. zł, sprawozdana wartość świadczeń: 861,7 tys. zł.
- f) stacjonarne: dwa podmioty lecznicze³², wartość pierwotna umów: 26 953,5 tys. zł (2020 r. – 9 251,6 tys. zł, 2021 r. - 9 226,3 tys. zł, 2022 r. – 8 457,5 tys. zł), wartość aktualna umów: 27 450,1 tys. zł (2020 r. – 9 251,6 tys. zł, 2021 r. – 9 234 tys. zł, 8 964,4 tys. zł), sprawozdana wartość rzeczywista świadczeń: 26 401,1 tys. zł (2020 r. – 8 046,5 tys. zł, 2021 r. – 9 257,8 tys. zł, 2022 r. – 9 096,7 tys. zł).

W latach 2020 – 2022 (do 15 grudnia) łączna wartość umów na wszystkie świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży wyniosła 74 764,1 tys. zł³³ (2020 r. – 17 633,2 tys. zł, 2021 r. - 23 305,7 tys. zł, 2022 r. – 33 825,2 tys. zł), a sprawozdana wartość świadczeń 69 879,9 tys. zł (2020 r. – 16 057,2 tys. zł, 2021 r. – 23 733,5 tys. zł, 2022 r. – 30 090,1 tys. zł).

(akta kontroli str. 129-142, 178-185, 203-211, 218-237, 1420-1435, 2031, 2244-2245)

Liczba pacjentów, którym udzielono świadczenia psychiatryczne w okresie od stycznia 2020 r. do 15 grudnia 2022 r. wynosiła w podziale na zakres świadczeń i miejsce zamieszkania:

- a) ambulatoryjne: w 2020 r. – 12 052 osób, w 2021 r. – 11 988 osób, w 2022 r. (za 11 miesięcy) – 9 563 osoby. Łącznie zrealizowano świadczenia dla 33 603 osób (w tym dla 2 034 osób spoza województwa), z których najwięcej mieszkało w Poznaniu (5 754 osób) i powiatach poznańskim (4451) i gnieźnieńskim (4282). Corocznie najmniej pacjentów pochodziło z powiatów złotowskiego, chodzieskiego i rawickiego.
- b) dzienne rehabilitacyjne: w 2020 r. – 267 osób; w 2021 r. – 247 osób, w 2022 r. (za jedenaście miesięcy) – 160 osób.
Łącznie zrealizowano świadczenia dla 674 osób (w tym dla 65 osób spoza województwa), z których najwięcej mieszkało w powiecie gnieźnieńskim (219), w Lesznie (117) i Poznaniu (69). Ze świadczeń nie korzystali mieszkańcy powiatów: kaliskiego, kępińskiego, ostrzeszowskiego, pleszewskiego, kolskiego, konińskiego, tureckiego, pilskiego, złotowskiego, międzychodzkiego, obornickiego i miasta Konin.
- c) I poziom referencyjny: w 2020 r. – 2 314 osób (, w 2021 r. – 10 185 osób, w 2022 r. (za jedenaście miesięcy) – 14 755 osób.
Łącznie zrealizowano świadczenia dla 27 254 osób (w tym dla 879 osób spoza województwa), z których najwięcej mieszkało w powiecie poznańskim (4064), Poznaniu (3374) i powiecie gnieźnieńskim (1749), a najmniej z powiatów krotoszyńskiego (19), międzychodzkiego (28) i chodzieskiego (30).
- d) II poziom referencyjny: w 2022 r. – 8 031 osób (najwięcej z Poznania – 1617, powiatu poznańskiego – 1184 i gnieźnieńskiego – 1067, najmniej z powiatów złotowskiego – sześć, kępińskiego – 11, ostrzeszowskiego – 24, a także 514 spoza województwa);
- e) stacjonarne³⁴: w 2020 r. – 792 osoby, w 2021 r. – 878 osób, w 2022 r. (za jedenaście miesięcy) – 726 osoby.
Łącznie zrealizowano świadczenia dla 2396 osób (w tym dla 348 spoza województwa), z których najwięcej mieszkało w Poznaniu (488) oraz powiatach poznańskim (394) i gnieźnieńskim (184).

³¹ Od 29 sierpnia 2022 r.

³² Od stycznia 2020 r. do 28 sierpnia 2022 r., a od 29 sierpnia do 30 listopada 2022 r. jeden szpital.

³³ Pierwotna wartość umów wyniosła 65 480,3 tys. zł, wartość aneksów 9 283,8 tys. zł.

³⁴ Realizowane przez dwa podmioty lecznicze do 28 sierpnia 2022 r., a od 29 sierpnia przez jeden szpital.

Ponadto od 29 sierpnia do 30 listopada 2022 r. w jednym szpitalu świadczenia były udzielone w ramach III poziomu referencyjnego dla 61 osób z 20 powiatów i Poznania (13 osób).

Łącznie w latach 2020-2022 (do 30 listopada) udzielono świadczenia dla 72 019 osób, w tym najwięcej dla mieszkających w Poznaniu – 11 820 i w powiecie poznańskim – 10 148 i gnieźnieńskim – 7 504, a najmniej dla mieszkańców powiatów: chodzieskiego (140), rawickiego (194), czarnkowsko-trzcianeckiego (266), międzychodzkiego (275), ostrzeszowskiego (389), jarocińskiego (407)

Z powyższego wynika, że niepełnoletni pacjenci korzystali ze świadczeń z zakresu opieki psychiatrycznej w podmiotach leczniczych, które były zlokalizowane w pobliżu miejsca zamieszkania. Brak wystarczającej liczby placówek medycznych, które mogłyby przystąpić do konkursu ofert i w konsekwencji zawrzeć umowę z WOW NFZ, powoduje, że dostępność do świadczeń psychiatrycznych dla części dzieci i młodzieży na wybranych obszarach Wielkopolski jest ograniczona.

(akta kontroli str. 121-128, 186-191)

Świadczenia zdrowotne psychiatryczne dla dzieci i młodzieży w latach 2020-2022 były także udzielane przez podmioty lecznicze w zakresach dla dorosłych. Łącznie udzielono ich dla 9 166 pacjentów³⁵, tj. 1860 w wieku poniżej 10 lat, 4882 od 11 do 16 lat i 2424 osobom powyżej 16 lat. Najwięcej było osób z Poznania – 1135, powiatu poznańskiego – 896, rawickiego – 493, gnieźnieńskiego – 432 i wrzesińskiego – 388.

(akta kontroli str. 34-49, 109-119, 143-164, 192-202)

Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „WOW NFZ dopuszcza udzielanie dzieciom i młodzieży do 28 roku życia świadczeń opieki zdrowotnej w ramach leczenia psychiatrycznego w zakresach dla dorosłych, ze względu na:

1. Liczbę i lokalizację na terenie województwa wielkopolskiego miejsc udzielania świadczeń psychiatrycznych ambulatoryjnych dla dzieci i młodzieży (...) w 2022 roku są realizowane w 18 poradniach, które znajdują się w 10 powiatach na terenie województwa wielkopolskiego. Oznacza to, że w stosunku do łącznej liczby 35 powiatów (wraz z miastami na prawach powiatu) obecnie poradnie te znajdują się na terenie 28,57% jednostek terytorialnych województwa. Ograniczenie możliwości leczenia psychiatrycznego tylko do poradni o takim profilu mogłoby pozbawić osoby niepełnoletnie możliwości jakiegokolwiek kontaktu z lekarzem psychiatrą i podjęcia niezbędnego leczenia. Sytuacja ta dotknęłaby w szczególności pacjentów z terenów powiatów, gdzie poradnie

³⁵ Wg stanu na 30 listopada 2022 r. świadczenia zdrowotne psychiatryczne dla dzieci i młodzieży w latach 2020-2022 były także udzielane przez podmioty lecznicze w zakresach dla dorosłych:

a) ambulatoryjne: w 2020 r. - 2003 osoby z wszystkich powiatów z wyjątkiem złotowskiego (najwięcej z powiatu ostrowskiego – 217, Konina – 129, powiatów wolsztyńskiego – 129, poznańskiego – 127 i pleszewskiego – 84), struktura wiekowa pacjentów była następująca: do 10 lat – 473, od 11 do 16 lat – 942 i powyżej 16 lat – 588; w 2021 r. – 2084 osoby z wszystkich powiatów z wyjątkiem międzychodzkiego (najwięcej z powiatów rawickiego – 181, ostrowskiego – 166 i wrzesińskiego- 121), struktura wiekowa pacjentów była następująca: do 10 lat – 525, od 11 do 16 lat – 1007, powyżej 16 lat – 552;

w 2022 r. (za jedenaście miesięcy) – 2 723 osób z wszystkich powiatów z wyjątkiem złotowskiego (najwięcej z Poznania – 230, powiatów ostrowskiego – 195 i rawickiego – 179), struktura wiekowa pacjentów była następująca: do 10 lat – 663, od 11 do 16 lat – 1406, powyżej 16 lat – 654,

b) dzienne rehabilitacyjne: w 2020 r. - 12 osób z powiatów chodzieskiego, poznańskiego i Poznania i w 2021 r. jedna z powiatu gnieźnieńskiego, wszystkie miały powyżej 16 lat,

c) stacjonarne: w 2020 r. – 479 osób (najwięcej z Poznania - 147, powiatów poznańskiego – 105 i gnieźnieńskiego – 18), struktura wiekowa pacjentów była następująca: do 10 lat – 35, od 11 do 16 lat – 301, powyżej 16 lat – 143;

w 2021 r. – 761 osób (najwięcej z Poznania – 230, powiatów poznańskiego – 184 i szamotulskiego – 32), struktura wiekowa pacjentów była następująca: do 10 lat – 69, od 11 do 16 lat – 518, powyżej 16 lat – 174; w 2022 r. (za dziewięć miesięcy) – 1103 (najwięcej z Poznania – 305, powiatów poznańskiego – 237 i gnieźnieńskiego - 35), struktura wiekowa pacjentów była następująca: do 10 lat – 95, od 11 do 16 lat – 707 i powyżej 16 lat – 300.

psychiatryczne dla dzieci i młodzieży nie funkcjonują (...) W ocenie Oddziału kluczowe jest więc zapewnienie możliwości kontaktu pacjentów niepełnoletnich z lekarzem psychiatrą, najlepiej jak najbliżej miejsca zamieszkania (...) Skala dostępności poradni psychiatrycznych dla dorosłych jest nieporównywalnie większa, gdyż poradnie te znajdują się w każdym powiecie (...)

2. Stanowisko Ministra Zdrowia w sprawie możliwości hospitalizacji pacjentów niepełnoletnich w oddziałach psychiatrycznych dla dorosłych³⁶ (...)
3. Wzrost zapotrzebowania na stacjonarne leczenie psychiatryczne dzieci i młodzieży. Oddział dostrzegając trudną sytuację na oddziałach psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży oraz ryzyko związane z hospitalizacją pacjentów niepełnoletnich na oddziałach psychiatrycznych dla dorosłych podjął starania mające na celu zmianę tej sytuacji (...)
4. Warunki udzielania i rozliczania świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, określone w obowiązujących przepisach (...) do lekarza psychiatry i psychologa nie jest wymagane skierowanie. Dlatego to pacjent, a w przypadku dzieci – jego rodzic lub opiekun prawny – decyduje, gdzie się zgłosi po pomoc (...) zgodnie z przepisami zarządzenia nr 9/2021/DSOZ Prezesa NFZ z 5 stycznia 2021 r. na podstawie przepisów w zakresie subfunduszu terapeutyczno-innowacyjnego określonego w ustawie o FM wprowadzono bezlimitowe finansowanie świadczeń udzielonych świadczeniobiorcom do ukończenia 18 roku życia, w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień. Możliwość bezlimitowej realizacji świadczeń dla osób niepełnoletnich dotyczy zarówno zakresów świadczeń dla dzieci i młodzieży, jak również pozostałych zakresów, w których leczone są osoby do 18 roku życia. Intencją wprowadzenia takiego rozwiązania było umożliwienie pełnego rozliczenia świadczeń wykonanych na rzecz osób niepełnoletnich w celu poprawy dostępności do świadczeń (...)."

(akta kontroli str. 73-108)

WOW NFZ realizował w 2022 r. program pilotażowy oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin na podstawie umowy zawartej 10 lutego 2022 r. z jednym podmiotem leczniczym (realizatorem), który został wskazany w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 23 listopada 2021 r. w sprawie programu pilotażowego oddziaływań terapeutycznych skierowanych do dzieci i młodzieży problemowo korzystających z nowych technologii cyfrowych oraz ich rodzin³⁷. W Wielkopolsce przewidziano realizację programu w okresie od 1 lutego 2022 r. do 30 czerwca 2023 r. Jego celem było ograniczenie symptomów problemowego korzystania z nowych technologii cyfrowych przez ograniczenie zachowań związanych z problemowym korzystaniem z nowych technologii cyfrowych, zwiększenie wiedzy i samoświadomości w odniesieniu do problemowego korzystania z nowych technologii cyfrowych, poprawę stanu zdrowia psychicznego i poprawę funkcjonowania społecznego.

(akta kontroli str. 2834-3012)

W latach 2020 – 2021 WOW NFZ podejmował działania w celu osiągnięcia ogólnopolskiego priorytetu w zakresie zwiększenia dostępności do świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży realizowanych w trybie ambulatoryjnym

³⁶ Pismo Sekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia do Prezesa NFZ nr ZPP.078.200.2019.MS z 2 grudnia 2019 r.

³⁷ Dz.U. poz. 2253 ze zm. Okres realizacji programu pilotażowego trwa od 1 grudnia 2021 r. do 30 czerwca 2023 r. Realizacja świadczeń odbywa się na podstawie autorskiego programu przygotowanego przez realizatora programu pilotażowego, uwzględniającego planowane metody oraz techniki diagnostyczne i terapeutyczne, a także sposób udzielania świadczeń opieki zdrowotnej w ramach programu pilotażowego. W rozporządzeniu wskazano 12 realizatorów programu na terenie kraju, w tym jedno dla województwa wielkopolskiego.

i dziennym przy jednoczesnym zmniejszeniu liczby hospitalizacji. Wartość bazowa wskaźnika do oceny realizacji celu³⁸ ustalona w 2019 r. dla Wielkopolski to 0,63, a wartość docelowa, przewidziana do osiągnięcia w 2021 r. została określona na poziomie 0,76. W 2021 r. nastąpił minimalny wzrost łącznej liczby pacjentów leczonych w trybie ambulatoryjnym i dziennym (+0,06%) przy jednoczesnym wzroście liczby pacjentów leczonych stacjonarnie (+10,99%). W 2021 r. świadczeniodawcy udzielili więcej świadczeń w porównaniu do roku 2020 (wzrost o 7,63%). Natomiast liczba świadczeń udzielonych w warunkach oddziału całodobowego wzrosła o 15,01%. Udział świadczeń ambulatoryjnych i dziennych w łącznej liczbie udzielonych świadczeń wyniósł w 2021 r. 71,54%. Wskaźnik realizacji priorytetu w 2021 r. wyniósł 0,7154 i był o 5,86% niższy od wartości docelowej przewidzianej na 2021 r. Natomiast zwiększenie liczby pacjentów w 2021 r. zostało odnotowane w każdym ośrodku I poziomu referencyjnego (15 podmiotów), tj. z 2 314 do 9 994 osób (łącznie wzrost o 466,97%).

(akta kontroli str. 1845-1866)

Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „prawdopodobną przyczyną wzrostu liczby pacjentów i hospitalizacji wydaje się być wpływ obowiązującego od 2020 r. stanu epidemii SARS-CoV-2, w tym wprowadzone zakazy, które znacznie ograniczyły możliwość bezpośrednich kontaktów międzyludzkich (nauka w trybie zdalnym), co mogło przyczynić się do pogorszenia stanu psychicznego osób niepełnoletnich i spowodować zwiększenie liczby przyjęć na leczenie psychiatryczne w oddziale całodobowym (...) Mimo, iż zakres I poziomu referencyjnego nie został uwzględniony w priorytecie, to warto wskazać, że znaczny wzrost liczby wykonanych usług zwiększa udział ambulatoryjnych i dziennych świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży w łącznej liczbie wszystkich świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży do 82,92%. Z uwagi na wdrażany nowy model opieki psychiatrycznej zasadne byłoby ujęcie ośrodków I poziomu referencyjnego w wykazie zakresów w ramach priorytetu”.

(akta kontroli str. 1848-1851)

Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „nie posiada danych o zakresie świadczeń finansowanych przez jednostki samorządu terytorialnego w latach 2020-2021”. W 2022 r. Oddział otrzymał informację o zawarciu przez gminę Września umowy³⁹ z placówką leczniczą we Wrześni, której przedmiotem była realizacja świadczeń zdrowotnych z zakresu terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia. Burmistrz Wrześni przekazywał też WOW NFZ sprawozdania z realizacji zadania publicznego za każdy miesiąc 2022 r. oddzielnie.

(akta kontroli str. 238-257, 2599-2605)

WOW NFZ w latach 2020-2022 przeprowadził następujące konkursy ofert w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży w ramach zakresu ośrodków I poziomu referencyjnego⁴⁰:

- a) w 2020 r.: 27 konkursów, w tym 11 rozstrzygniętych (wybrano 12 świadczeniodawców), pięć unieważnionych i 11 anulowanych z powodu niewpłynięcia ofert,
- b) w 2021 r.: 10 konkursów, w tym trzy rozstrzygnięte (wybrano trzech świadczeniodawców), trzy unieważnione i cztery anulowane z powodu niewpłynięcia ofert,
- c) w 2022 r.: pięć konkursów, w tym jeden rozstrzygnięty (wybrano jednego świadczeniodawcę), jeden unieważniony i trzy anulowane z powodu braku ofert.

³⁸ Udział świadczeń ambulatoryjnych i dziennych w stosunku do wszystkich świadczeń w rodzaju opieka psychiatryczna (bez ryczałtów i leczenia uzależnień) dla dzieci i młodzieży.

³⁹ Umowa nr WIL.ZP.272.4.2022/9 z 24 czerwca 2022 r.

⁴⁰ Według stanu na 22 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 18-33, 67-72, 212, 567-568, 772-782, 799-819, 2016-2018, 3178-3686)

W przypadku oferentów biorących udział w 2020 r. i 2021 r. w postępowaniach konkursowych dotyczących I poziomu referencyjnego weryfikacje⁴¹ zostały przeprowadzone po upływie trzech miesięcy od dnia rozpoczęcia realizacji umowy z powodu epidemii SARS-CoV-2. Komisje konkursowe zwracały się do Dyrektora WOW NFZ o wyrażenie zgody na odstąpienie od „Procedury konkursu ofert lub rokowań prowadzonych na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych⁴². WOW NFZ poinformował Prezesa NFZ o braku możliwości przeprowadzenia weryfikacji, a także o nieodwoływaniu komisji konkursowych do czasu ich przeprowadzenia. Proces weryfikacji został zakończony w 2022 r.

W 2022 r. WOW NFZ ogłosił pięć postępowań konkursowych na realizację świadczeń z zakresu „świadczenia dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne dla dzieci i młodzieży”, w tym trzy anulowane z powodu niewpłynięcia żadnej oferty i dwa unieważnione (niespełnienie warunków określonych w przepisach prawa i wpłynięcie oferty po określonym w ogłoszeniu terminie).

(akta kontroli str. 18-33, 67-72, 212, 799-819, 2016-2018, 3178-3686)

WOW NFZ ogłosił w 2022 r. dwa konkursy ofert na realizację świadczeń z zakresu ośrodka III poziomu referencyjnego, w tym jeden unieważniony z powodu braku ofert i jeden rozstrzygnięty (wybrano jednego świadczeniodawcę, wypłynęła jedna oferta). Decyzja o wszczęciu postępowania konkursowego była w znacznym stopniu podyktowana przekazaniem WOW NFZ 26 kwietnia 2022 r. przez Dyrektora Szpitala „Dziekanka” oświadczenia o wypowiedzeniu umowy o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej – opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień w zakresie: świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży (tryb stacjonarny). Termin zakończenia realizacji świadczeń w Szpitalu „Dziekanka” na Oddziale XII, posiadającym 30 łóżek⁴³, został ustalony na 28 sierpnia 2022 r. W wyniku rozstrzygniętego konkursu zachowano na terenie województwa liczbę łóżek szpitalnych w zakresie świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży. W przypadku konkursu ofert w zakresie III poziomu referencyjnego ostatniego dnia postępowania, tj. 7 lipca 2022 r. na wniosek komisji konkursowej⁴⁴ Dyrektor WOW NFZ wydała zarządzenie nr 61/2022, na podstawie którego przedłużono terminy: składania ofert z 7 do 13 lipca 2022 r. i otwarcia ofert z 11 na 15 lipca 2022 r. Powyższa zmiana była następstwem wniosku potencjalnego świadczeniodawcy, tj. CM HCP⁴⁵ z 7 lipca 2022 r., który następnie złożył jedyną ofertę⁴⁶ w postępowaniu w sprawie zawarcia umowy o udzielenie

⁴¹ O których mowa w §17 ust. 8 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 14 października 2020 r. w sprawie sposobu ogłaszania o postępowaniu w sprawie zawarcia umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, składania ofert, powoływania i odwoływania komisji konkursowej, jej zadań oraz trybu pracy (Dz.U. poz. 1858).

⁴² Nr 2020/001/BO/KONTR/6.07 w punkcie 3.1.4.10. dotyczącymi przeprowadzenia przez komisję konkursową weryfikacji oferentów w celu potwierdzenia prawdziwości i prawidłowości danych zawartych w ofercie ze stanem faktycznym.

⁴³ Do 28 sierpnia 2022 r. w województwie zakontraktowanych było łącznie 75 łóżek szpitalnych w ramach realizacji zakresu świadczeń stacjonarnych psychiatrycznych dzieci i młodzieży.

⁴⁴ Wniosek Komisji konkursowej z 7 lipca 2022 r. podpisany przez Przewodniczącą komisji.

⁴⁵ Placówka medyczna realizowała też świadczenia psychiatryczne dla dorosłych w trybie stacjonarnym, dziennym i ambulatoryjnym, a także dla dzieci i młodzieży – dzienne psychiatryczne rehabilitacyjne oraz w ramach Centrum Zdrowia Psychicznego – II poziom referencyjny. Do umowy został zawarty aneks 21 września 2022 r. w związku ze zwiększeniem wartości jednostki rozliczeniowej na podstawie rekomendacji Prezesa Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji nr 65/2022 z 13 lipca 2022 r.

⁴⁶ 13 lipca 2022 r.

świadczeń zdrowotnych i który ostatecznie zawarł umowę z WOW NFZ na realizację świadczeń w zakresie III poziomu referencyjnego od 29 sierpnia 2022⁴⁷.

(akta kontroli str. 18-33, 50-66, 67-72, 212, 281-286, 639-643, 783-798, 2016-2018, 2654-2726, 2787-2804, 3031-3040, 3062-3177)

30 listopada 2022 r. WOW NFZ zawarł aneks do umowy z SKP UM, na podstawie którego zamiast realizacji świadczenia psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży w trybie stacjonarnym Szpital od 1 grudnia 2022 r. rozpoczął realizację zakresu w ramach ośrodka II i III poziomu referencyjnego⁴⁸. Jednocześnie zwiększeniu uległa kwota zobowiązania WOW NFZ wobec SKP UM o 661,4 tys. zł.

(akta kontroli str. 684-706, 2018-2020, 2032, 2287, 2554-2560, 2576-2583, 2597-2598, 2727-2786)

Analiza dokumentacji, dotyczącej pięciu postępowań konkursowych⁴⁹ w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień dzieci i młodzieży (czterech dla I poziomu referencyjnego i jednego dla III poziomu referencyjnego) wykazała, że przestrzegano zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 5 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowych kryteriów wyboru ofert w postępowaniu w sprawie zawarcia umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej⁵⁰ wydanego na podstawie art. 148 ust. 3 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Zgodnie z ww. przepisami porównanie ofert w toku postępowania odbywało się według kryteriów: jakość, kompleksowość⁵¹, dostępność, ciągłość oraz cena udzielanych świadczeń. Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „premiowanie w kryterium kompleksowości (...) jest korzystne dla pacjenta. Daje to bowiem pacjentowi możliwość kontynuacji leczenia w jednym podmiocie leczniczym bez konieczności poszukiwania innego świadczeniodawcy, co mogłoby wydłużyć czas potrzebny do objęcia niezbędną opieką i niekiedy spowodować również przerwanie leczenia ze względu na oczekiwanie na udzielenia świadczenia w innym podmiocie leczniczym”. Zgodnie ze zmienionym rozporządzeniem w sprawie kryteriów wyboru ofert w wersji z 26 kwietnia 2022 r. dla kryterium kompleksowości przewidziano różną liczbę punktów, zależną od zakresu świadczenia realizowanego na podstawie posiadanej już umowy z WOW NFZ⁵².

Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „Oddział Funduszu stara się przeciwdziałać monopolizacji poprzez ogłaszanie postępowań konkursowych na mniejsze obszary terytorialne, tam, gdzie jest to możliwe ze względu na liczbę i potencjał świadczeniodawców, a przez to realną możliwość zapewnienia dostępności do świadczeń (...) Takie podejście sprzyja konkurencyjności pomiędzy podmiotami leczniczymi na poziomie lokalnym, np. w ramach powiatu. W przypadku ośrodka I poziomu referencyjnego przyjęto grupy powiatów jako zasadnicze obszary kontraktowania, głównie dlatego, że nie w każdym powiecie były dotąd realizowane świadczenia z zakresu psychiatrii dzieci i młodzieży. Obecnie Oddział Funduszu,

⁴⁷ Zgodnie z wpisem do Księgi Rejestrowej o nr 000000151201 Oddział Psychiatryczny Dzieci i Młodzieży rozpoczął działalność od 8 lipca 2022 r.

⁴⁸ Oddział C Psychiatryczny Dzieci i Młodzieży, Oddział D Psychiatryczny Dzieci i Młodzieży, Centrum Zdrowia Psychicznego Dla Dzieci i Młodzieży - Poradnia Zdrowia Psychicznego.

⁴⁹ Postępowania o numerach: 15-20-000058/PSY/04/1/04.9901.400.03, 15-21-000018/PSY/04/1/04.9901.400.03, 15-20-000148/PSY/04/04.9901.400.03, 15-20-000149/PSY/04/04.9901.400.03, 15-22-000242/PSY/04/1/04.9903.400.03/01

⁵⁰ Dz. U. poz. 1372 ze zm., dalej: rozporządzenie w sprawie kryteriów wyboru ofert.

⁵¹ Oferent realizuje umowę w zakresie przedmiotu postępowania świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży lub świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży lub środowiskowe centrum zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży – II poziom referencyjny lub ośrodek wysokospecjalistycznej całodobowej opieki psychiatrycznej – III poziom referencyjny. Za kompleksowość przyznawano w rankingu największą liczbę 20 punktów, spośród pozostałych kryteriów.

⁵² Ośrodek III poziomu referencyjnego – 20 punktów, świadczenia psychiatryczne ambulatoryjne lub świadczenia psychiatryczne – 12 punktów, centrum zdrowia psychicznego (II poziom) – 12 punktów, poradnia zdrowia psychicznego (II poziom) – 10 punktów.

mając już doświadczenie w zakresie wykonania umów przez ośrodki I poziomu referencyjnego i ich funkcjonowania na rynku usług medycznych, będzie mógł przeprowadzić szczegółową analizę, która umożliwi wprowadzenie ewentualnych zmian w dotychczas ustalonych obszarach kontraktowania”.

(akta kontroli str. 18-33, 67-72, 723-819, 3013-3029, 3041-3638)

Do końca 2022 r. poradnie zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży były zlokalizowane w 15 powiatach na terenie województwa wielkopolskiego, co stanowiło 42,85% łącznej liczby 35 powiatów wraz z miastami na prawach powiatu na obszarze województwa. Od 2018 r. do 2022 r. liczba poradni realizujących świadczenia ambulatoryjne dla dzieci i młodzieży spadła z 21 do 18. Powodem były czynniki losowe, jak rezygnacja z pracy przez lekarza psychiatrę z uwagi na wiek i stan zdrowia, zmiana miejsca zamieszkania przez lekarza, wypowiedzenie umów przez lekarzy, co w konsekwencji prowadziło do niespełnienia warunków wymaganych przez świadczeniodawców.

Dyrektor wyjaśniła, że „pomimo gotowości Oddziału do zakontraktowania większej liczby poradni zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży i stworzenia ku temu warunków (sposób ogłaszania postępowań konkursowych uwzględniający obszar całego województwa, zwiększenie nakładów finansowych), świadczeniodawcy nie zdecydowali się na tworzenie tych poradni w nowych lokalizacjach (powiatach). Narastający od lat niedobór kadry medycznej, w szczególności lekarzy psychiatrów dzieci i młodzieży istotnie spowalnia jednak dynamikę powstawania nowych poradni”.

W przyjętym przez WOW NFZ w 2020 r. planie zakupów w zakresie rozmieszczenia ośrodków I poziomu referencyjnego, przyjęto, że w województwie wielkopolskim będzie ich łącznie 17, tj. po jednym w 13 grupach powiatów oraz po dwa w Poznaniu i powiecie poznańskim. W czasie trwania czynności kontrolnych NIK funkcjonowało 16 placówek I poziomu referencyjnego. Natomiast na 2023 r. zaplanowano przeprowadzenie kolejnego konkursu ofert na grupę powiatów: jarociński i średzki⁵³. Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „zgłosił się świadczeniodawca, co daje realną szansę na zapewnienie dostępności do ośrodków I poziomu referencyjnego na terenie całego województwa”.

W 2021 r. WOW NFZ wystosował pisma do starostów powiatów: średzkiego, gostyńskiego, jarocińskiego i rawickiego z prośbą o wsparcie działań zmierzających do powstania środka I poziomu referencyjnego na terenie ww. powiatów w celu zapewnienia dostępności dzieciom i młodzieży świadczeń psychologicznych i psychoterapeutycznych. Równolegle przekazano zapytania o możliwość utworzenia ośrodka I poziomu referencyjnego do podmiotów leczniczych, które w ramach kontaktu z WOW NFZ udzielały już świadczeń w dziedzinie psychiatrii.

W związku ze świadczeniami udzielanymi w trybie dziennym Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „dynamika powstawania nowych miejsc, zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci, jest bardzo słaba. Zainteresowanie ze strony świadczeniodawców jest znikome i podobnie jak w przypadku poradni psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży może być także determinowane możliwością pozyskania wymaganej kadry medycznej”.

W zakresie II poziomu referencyjnego świadczenia psychiatryczne dla dzieci i młodzieży nie były realizowane w subregionie pilskim (powiat pilski i złotowski), mimo że do 2016 r. na tym terenie działały dwie poradnie realizujące takie świadczenia. Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „sytuacja w subregionie pilskim będzie przedmiotem kolejnych rozmów Dyrektora WOW NFZ z samorządem powiatu pilskiego”.

⁵³ Od 2020 r. WOW NFZ ogłosił łącznie osiem konkursów na ten obszar.

W związku z realizacją świadczeń w ramach III poziomu referencyjnego Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „zarówno w przeszłości, jak i obecnie widzę potrzebę zakontraktowania większej liczby świadczeń stacjonarnych psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży (...) w przypadku pojawienia się realnych możliwości uruchomienia przez podmioty lecznicze w innych regionach województwa oddziałów psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży lub ośrodków III poziomu referencyjnego Oddział będzie podejmować aktywną współpracę ze świadczeniodawcami i z pewnością rozważy każdą możliwość, która przyczyni się do poprawy dostępności do stacjonarnego leczenia psychiatrycznego dzieci i młodzieży”.

(akta kontroli str. 274-284, 569-638, 723-819, 2018-2020, 2026-2027, 2037-2058, 2182-2190, 2301-2302, 2321-2338)

W związku z wdrażaniem reformy psychiatrii dziecięcej w nowym modelu systemu opieki psychiatrycznej dzieci i młodzieży (I, II, III poziom referencyjny) WOW NFZ podjął m.in. następujące działania:

- a) Opracowanie planu rozmieszczenia ośrodków I poziomu referencyjnego⁵⁴, obejmującego 15 grup powiatów (po jednym ośrodku na każdą grupę, po dwa ośrodki na powiat poznański i miasto Poznań – łącznie 17 świadczeniodawców),
- b) Zorganizowanie spotkania z 13-a świadczeniodawcami z województwa, którzy realizowali świadczenia w zakresach dedykowanych dzieciom i młodzieży na podstawie umów zawartych z WOW NFZ 5 grudnia 2019 r. w celu przedstawienia założeń nowego modelu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży,
- c) Zorganizowanie spotkania 1 września 2022 r. w sprawie organizacji stacjonarnej opieki psychiatrycznej dzieci i młodzieży w województwie wielkopolskim w związku z uruchomieniem od 29 sierpnia 2022 r. pierwszego ośrodka III poziomu referencyjnego w województwie,
- d) Przeprowadzenie postępowań konkursowych o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie ośrodków I i III poziomu referencyjnego,
- e) Wprowadzenie zmian w umowach o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w zakresach opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży w związku ze zmianą sposobu finansowania świadczeń dla dzieci i młodzieży zgodnie z rozporządzeniami Ministra Zdrowia zmieniającymi rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych:
  - z 15 grudnia 2021 r. - 31 marca 2022 r. WOW NFZ przedłożył podmiotom leczniczym udzielającym świadczeń w zakresach psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży: ambulatoryjnych (dziewięć podmiotów), dziennych (trzy placówki) i stacjonarnych (dwa szpitale) propozycje planów rzeczowo-finansowych na okres od 1 lipca do 31 grudnia 2022 r. w ramach II i III poziomu referencyjnego. Na zmianę warunków umowy zgodziło się 11 placówek medycznych⁵⁵.
  - z 11 października 2022 r.⁵⁶ – na zmianę warunków umowy i realizację świadczeń na II i III poziomie referencyjnym wyraził zgodę SKP UM,
- f) Podejmowanie działań informacyjno-wspierających świadczeniodawców w czasie realizacji świadczeń w oparciu o portal System Zarządzania Obiegiem Informacji (SZOI) z własnej inicjatywy, jak i na prośbę Ministerstwa Zdrowia i Centrali NFZ. Komunikaty dotyczyły m.in. katalogu wyników diagnozy psychologicznej, zmian w sprawozdawczości ośrodków I poziomu referencyjnego w związku z wprowadzeniem obowiązku raportowania wyników diagnozy psychologicznej, zasad prawidłowego sprawozdawania wskaźników realizacji umowy w zakresie ośrodka poziomu referencyjnego, zasad realizacji umów,

⁵⁴ Zgodnie z pismem Dyrektora Świadczeń Opieki Zdrowotnej NFZ skierowanym do Dyrektorów Oddziałów WOW 3 stycznia 2020 r. niezbędna liczba zespołów koniecznych do powstania powinna być szacowana dla 2% populacji w wieku 3-18 lat z uwzględnieniem możliwie najmniejszej jednostki lub grupy jednostek terytorialnych.

⁵⁵ Osiem realizujących świadczenia ambulatoryjne i trzy w formie dziennej.

⁵⁶ Dz.U. poz. 2184.

diagnostyki psychologicznej, wymagań formalnych dla personelu psychologicznego, zasad ewaluacji ryczałtu w zakresie ośrodka I poziomu referencyjnego.

(akta kontroli str. 263-284, 684-706, 723-819, 2011-2296, 2472-2473, 2571-2583)

Do największych trudności i przeszkód podczas wdrażania nowego modelu ochrony zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży według wyjaśnień Dyrektor WOW NFZ należały, takie czynniki jak:

- brak na terenie każdego powiatu odpowiedniej bazy świadczeniodawców wyspecjalizowanych w realizacji świadczeń psychiatrycznych, co było przyczyną m.in. planowania rozmieszczenia ośrodków I poziomu referencyjnego w oparciu o grupy powiatów,
- czasowe zawieszenie na mocy przepisów ustawy z 31 marca 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie systemu ochrony zdrowia związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19⁵⁷ możliwości ogłaszania postępowań konkursowych w zakresie ośrodka poziomu referencyjnego w 2020 r. i 2021 r.,
- niewykonanie umów w przedmiotowym zakresie w związku ze stanem epidemii (w szczególności w 2020 r.), w efekcie czego zaistniała konieczność zwrotu środków finansowych wypłaconych przez WOW NFZ w ramach ryczałtu po rozliczeniu okresu od 1 kwietnia 2020 r. do 31 grudnia 2021 r.,
- rotacja personelu w związku z pojawiającymi się na rynku usług medycznych podmiotami finansowanymi z innych źródeł,
- okresowe trudności w pozyskaniu psychologów spełniających warunek posiadania minimum dwuletniego doświadczenia w pracy z dziećmi i młodzieżą w placówkach działających w ramach systemu zdrowia, oświaty, pomocy społecznej, systemu wsparcia rodziny lub pieczy zastępczej.

(akta kontroli str. 274-284, 569-643, 2025-2026)

W latach 2020-2022 do NFZ wpłynęło osiem skarg na realizację świadczeń z zakresu opieki psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży⁵⁸, w stosunku do których podjęto następujące czynności: trzy rozpatrzono (z czego dwie uznano za częściowo zasadne i jedną za niezasadną), trzy przekazano poza NFZ do innych instytucji zgodnie z właściwością rzeczową, dwie pozostawiono bez rozpatrzenia z powodu niezpełnienia braków formalnych.

(akta kontroli str. 2607-2610, 2614-2653)

W latach 2020-2022 Terenowy Wydział Kontroli XV w Poznaniu w Departamencie Kontroli NFZ⁵⁹ nie prowadził kontroli mających bezpośredni związek z udzielaniem świadczeń opieki zdrowotnej w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży podmiotów leczniczych, które realizowały ww. świadczenia na terenie województwa wielkopolskiego.

(akta kontroli str. 5-17, 2611-2613)

Konsultant Wojewódzki w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży od 21 czerwca 2021 r., tj. od daty rozpoczęcia kadencji nie otrzymywał skarg i wniosków w związku z realizacją świadczeń zdrowotnych z zakresu psychiatrii dzieci i młodzieży przez

---

⁵⁷ Dz.U. poz. 567 ze zm.

⁵⁸ Według stanu na 7 listopada 2022 r.: Siedem do WOW NFZ i jedna Centrali NFZ, a w szczególności dwie w 2020 r., jedna w 2020 r. i pięć w 2022 r.

⁵⁹ Zgodnie z Ustawą z 21 lutego 2019 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 399 ze zm.) od 1 czerwca 2019 r. kompetencje w zakresie przeprowadzania kontroli realizacji umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej przejął Prezes NFZ. W regulaminie organizacyjnym Centrali NFZ na podstawie Zarządzenia Prezesa NFZ nr 67/2019/GPF z 14 czerwca 2019 r. określono, że w strukturze Departamentu Kontroli znajdują się terenowe komórki organizacyjne zlokalizowane w siedzibach oddziałów wojewódzkich NFZ.

podmioty lecznicze zlokalizowane na terenie województwa i nie przeprowadzał kontroli w placówkach realizujących ww. świadczenia.

(akta kontroli str. 2606)

W ramach działań monitorujących realizację umów w zakresie świadczeń psychiatrycznych dzieci i młodzieży WOW NFZ podejmował następujące działania:

- Sekcja Planowania i Monitorowania Wydziału Świadczeń Opieki Zdrowotnej przygotowywała co miesiąc bazy danych pn. „Poziom realizacji umów” do poszczególnych zakresów świadczeń. Raporty były umieszczane na dysku wspólnym WOW NFZ i dostępne dla pracowników ww. Wydziału. Zawierały dane o wykonaniu umów w poszczególnych okresach sprawozdawczych (miesiącach kalendarzowych) w układzie narastającym, tj. w każdym kolejno przygotowanym zestawieniu znajdowały się dane z poprzednich miesięcy danego roku:

- systematycznie sprawdzał spełnienie warunków wymaganych i dodatkowo ocenianych, zadeklarowanych w ofercie w postępowaniach konkursowych, w szczególności dotyczących kwalifikacji i harmonogramu czasu pracy personelu;

- przekazywał pisma do świadczeniodawców przypominające o obowiązku comiesięcznego przekazywania informacji o wskaźnikach realizacji umowy w zakresie ośrodka I poziomu referencyjnego;

- informował pisemnie świadczeniodawców o poziomie realizacji umów;

- przeprowadzał weryfikację raportów statystycznych w zakresie ośrodka I poziomu referencyjnego pod kątem poprawności sprawozdawania: sesji psychoterapeutycznych, jednostek chorobowych, porad psychologicznych, superwizji, konsyliów, sesji koordynacji, liczby świadczeń wykonywanych w jednym dniu przez tego samego pracownika;

- wzywał do wyjaśnień w związku z brakiem realizacji świadczeń oraz ich realizacją za pośrednictwem systemów teleinformatycznych w zakresie ośrodka I poziomu referencyjnego;

- weryfikował spełnianie warunków dodatkowo ocenianych dotyczących zapewnienia pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla osób niepełnosprawnych;

- dokonywał cyklicznych analiz wskaźników na podstawie danych z raportów statystycznych przesyłanych przez świadczeniodawców z tytułu realizowanych umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, takich jak czas hospitalizacji jednego pacjenta, długość pobytu pacjentów na oddziale, obłożenie łóżek, wiek pacjenta, liczba pacjentów, tryb przyjęcia.

Analizy dokonywane przez WOW NFZ były wykorzystywane do przygotowania aneksów umów, na podstawie których zwiększeniu lub zmniejszeniu ulegała wartość zobowiązania WOW NFZ wobec świadczeniodawców. W latach 2020-2022 dokonano zmian w umowach w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży w trakcie trwania okresu rozliczeniowego w stosunku do 12 podmiotów leczniczych, na podstawie których zwiększono łączną kwotę zobowiązania o 685,8 tys. zł w zakresach świadczeń: ambulatoryjnych, dziennych rehabilitacyjnych, I poziom referencyjny.

(akta kontroli str. 644-683, 820-1396, 2020-2021, 2074-2181, 2304-2463, 2466-2474, 2543-2553)

23 grudnia 2022 r. WOW NFZ zwrócił się do CM HCP o przedstawienie wyjaśnień, dlaczego w raportach statystycznych za okres od lipca do grudnia 2022 r. nie wykazywano zrealizowanych świadczeń w Poradni dla dzieci i młodzieży funkcjonującej w ramach II poziomu referencyjnego. W następnym piśmie z 28 grudnia 2022 r. wskazano, że sposób działalności ww. poradni był nieprawidłowy i niezgodny z warunkami realizacji umowy w zakresie II poziomu referencyjnego. Wezwano CM HCP do niezwłocznego podjęcia realizacji świadczeń w sposób

i w warunkach odpowiadających wymogom określonym w obowiązujących przepisach oraz w umowie.

(akta kontroli str. 3639-3643)

WOW NFZ otrzymał dwa pisma, w których świadczeniodawcy wskazali na konieczność zwiększania wysokości stawki za jednostkę rozliczeniową (punkt) dla ośrodków I poziomu referencyjnego, która w 2022 r. została zmieniona dwukrotnie. Wzrost punktu wyniósł łącznie 24,64%, tj. z 10,35 zł do 12,90 zł (średnia cena ważona na 30 listopada 2022 r.).

(akta kontroli str. 2300-2301, 2317-2318)

Na podstawie zarządzenia Prezesa NFZ nr 198/2021/DSOZ z 10 grudnia 2021 r. nastąpiła zmiana sposobu rozliczania umów zawartych ze świadczeniodawcami w zakresie ośrodka I poziomu referencyjnego. W rezultacie z 31 grudnia 2021 r.⁶⁰ zakończył się okres rozliczeniowy umów w zakresie ośrodka I poziomu referencyjnego. Bilans umów był ujemny⁶¹, czyli poziom realizacji świadczeń, tj. wykonania ryczałtu miesięcznego był poniżej kwoty zobowiązania określonego w umowach. W konsekwencji po zakończeniu okresu rozliczeniowego zaistniała konieczność zwrotu środków finansowych, stanowiącą różnicę między wartością umów obliczoną według poziomu realizacji świadczeń, a wartością zapłaconych przez WOW NFZ rachunków od początku obowiązywania umów. W związku z tym świadczeniodawcy zwrócili do WOW NFZ w całości kwoty wynikające z niewykonania umów. Natomiast w przypadku, gdy w tych podmiotach kwota nadwykonań umów w pozostałych zakresach świadczeń była wyższa od kwoty zwrotu w zakresie ośrodka I poziomu referencyjnego, to WOW NFZ zastosował bilansowanie, czyli podmiot nie musiał dokonywać dodatkowej wpłaty wynikającej z niewykonania. W efekcie dziewięć podmiotów leczniczych zwróciło do WOW NFZ kwotę 1 082,2 tys. zł poprzez wpłacenie ww. środków finansowych⁶². Natomiast w przypadku sześciu WOW NFZ potrącił odpowiednią kwotę z nadwykonań w innych zakresach w wysokości 1 022,3 tys. zł. Proces przebiegał w porozumieniu z podmiotami leczniczymi. Wszystkie umowy zostały w pełni rozliczone. Aneksy rozliczające ryczałt w 2020 r. i 2021 r. zostały sporządzone w lutym 2022 r.

(akta kontroli str. 2083-2133, 2302-2304, 2307, 2339-2344, 2421-2438)

W zakresie problemów z funkcjonowaniem ośrodków II poziomu referencyjnego Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „do Oddziału napływały, głównie drogą telefoniczną, informacje od świadczeniodawców o braku możliwości kontynuowania świadczeń psychologicznych i psychoterapeutycznych na II poziomie referencyjnym przez pacjentów, którzy dotychczas leczyli się u tych samych świadczeniodawców w poradniach zdrowia psychicznego dla dzieci i młodzieży. Było to spowodowane nieuwzględnieniem w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z 15 grudnia 2021 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych niektórych rozpoznanych jednostek chorobowych w dziedzinie psychiatrii (...) oraz wykreśleniem porady psychologicznej z wykazu świadczeń jednostkowych realizowanych w ramach II poziomu referencyjnego. Zdaniem Oddziału mogło to wpłynąć na zmniejszenie poziomu wykonania umów w ramach II poziomu referencyjnego (...) Oddział 5 lipca 2022 r. w imieniu świadczeniodawców zwrócił się również do Centrali NFZ o wyjaśnienie tej sytuacji (...) Sytuacja ta może jednak ulec poprawie, gdyż zgodnie z §3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z 11 października 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych⁶³ świadczeniodawcy, którzy

⁶⁰ Na podstawie §1 pkt 2 zarządzenia nr 198/2021/DSOZ Prezesa NFZ z 10 grudnia 2021 r.

⁶¹ Z wyjątkiem jednej umowy (na 12), gdzie bilans rozliczenia był dodatni.

⁶² Podmioty nie wyraziły zainteresowania skorzystania z propozycji rozłożenia płatności na raty i uregulowały kwotę niedopłaty w formie jednej płatności na rzecz WOW NFZ.

⁶³ Dz.U. poz. 2184.

rozpoczęli terapię na podstawie wskazań innych niż określone w załączniku nr 8 do rozporządzenia zmienianego (...) mogą, w okresie nieprzekraczającym roku od rozpoczęcia tej terapii, kontynuować u dotychczasowego świadczeniodawcy realizację świadczeń: sesja psychoterapii indywidualnej, sesja psychoterapii grupowej oraz sesja psychoterapii rodzinnej na dotychczasowych zasadach”.

(akta kontroli str. 2473- 2475, 2514-2533, 2584-2598)

W latach 2020-2022 (do 28 listopada) wystąpiły opóźnienia⁶⁴ wykonania rozliczenia umowy w zakresach świadczeń psychiatrycznych dzieci i młodzieży w przypadku następującej liczby świadczeniodawców: ośmiu w 2020 r. na łączną kwotę 1 813,9 tys. zł⁶⁵, pięciu w 2021 r. na łączną kwotę 3 176,3 tys. zł⁶⁶, 10 w 2022 r. na łączną kwotę 3 410,5 tys. zł⁶⁷. Wynikało to z opóźnień w przekazywaniu przez świadczeniodawców faktur za zrealizowane świadczenia.

(akta kontroli str. 1397-1404, 2288-2296)

W latach 2020-2022 (do 28 listopada) sporządzono korekty do sprawozdanych przez świadczeniodawców rozliczeń w zakresach świadczeń psychiatrycznych dzieci i młodzieży na następujące kwoty⁶⁸: 10 211,9 tys. zł w 2020 r. (w przypadku 18 podmiotów leczniczych), 1 966 tys. zł w 2021 r. (15 podmiotów leczniczych), 1 854,7 tys. zł w 2022 r. (16 podmiotów leczniczych).

(akta kontroli str. 1405-1419)

W latach 2020-2022 rozliczenia umów na rzecz świadczeniodawców na realizację świadczeń zdrowotnych z zakresu psychiatrii dzieci i młodzieży odbywały się bez zbędnej zwłoki WOW NFZ.

(akta kontroli str. 129-142, 178-185, 203-211, 218-237, 1431-1435, 2297-2316, 2345-2438, 2543-2551, 2561-2570, 2584-2596, 3031-3040)

1. WOW NFZ podejmował następujące działania promocyjne i profilaktyczne dotyczące stanu psychicznego dzieci i młodzieży:
  - a) W ramach cyklu „Środa z Profilaktyką”⁶⁹:
    - przygotowanie i rozpowszechnianie w 2021 r. filmu pt. „Depresja i zdrowie psychiczne” z udziałem psychiatry z Kliniki Psychiatrii Dorosłych Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu oraz psychologa i psychoterapeuty, a także powiązanej z nim ulotki informacyjnej,
    - zamieszczenie na stronie internetowej informacji „Depresja w czasach pandemii” (17 lutego 2021 r.) oraz „Profilaktyka uzależnień – alkohol” (14 kwietnia 2021 r.),
    - przygotowanie i dystrybucja ulotki informacyjnej, dotyczącej profilaktyki stresu oksydacyjnego (5 000 sztuk), która była dystrybuowana w Sali Obsługi Klientów WOW NFZ i podczas eventów NFZ.
  - b) W związku z zawartą umową z Polskim Radiem Regionalną Rozgłośnia w Poznaniu – Radiem Poznań S.A. nagrano trzy audycje:
    - „Wsparcie psychologiczne w czasie pandemii” (3 kwietnia 2020 r.), cykl 10 filmów po 10 minut na kanale Akademia NFZ YouTube z udziałem psychologa,

⁶⁴ Rachunki przekazane przez świadczeniodawców do WOW NFZ po terminie określonym w §23 ust. 3 ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, stanowiących załącznik do rozporządzenia Ministra Zdrowia z 8 września 2015 r. w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej (Dz.U. z 2022 r. poz. 787 z późn. zm.)

⁶⁵ Łącznie 33 przypadki opóźnienia w przekazaniu rachunków do WOW NFZ.

⁶⁶ Łącznie 22 przypadki opóźnienia w przekazaniu rachunków do WOW NFZ.

⁶⁷ Łącznie 40 przypadków opóźnienia w przekazaniu rachunków do WOW NFZ.

⁶⁸ Kwoty na podstawie danych z korekt rachunków przekazanych przez świadczeniodawców.

⁶⁹ Cykliczna akcja Narodowego Funduszu Zdrowia, dedykowana profilaktyce chorób i promocji zdrowia, dzień regularnej edukacji zdrowotnej. Zagadnienia powiązane są z najważniejszymi ogólnopolskimi lub międzynarodowymi inicjatywami prozdrowotnymi.

- „Bezpłatne, dostępne całodobowo porady psychologów na infolinii NFZ: 800 190 590. Posłuchaj i dowiedz się więcej!” (27 kwietnia 2020 r.),
  - „Gdzie można szukać pomocy i wsparcia, jeśli dziecko lub nastolatek boryka się z depresją lub innymi zaburzeniami natury psychicznej?” (8 października 2021 r.). WOW NFZ poniósł koszt na jedną audycję radiową „Zdrowie na wyciągnięcie ręki – NFZ w pigułce” (wyprodukowanie i wyemitowanie) w wysokości 1 335,78 zł w 2020 r. (dwukrotna emisja) i 667,98 zł w 2021 r. (jednokrotna emisja, ta sama kwota za powtórne odtworzenie).
- c) W ramach umowy z Telewizją Polska S.A. z siedzibą w Warszawie na antenie TVP3 Poznań w programach z cyklu „Medycyna i Ty” prowadzono kampanię edukacyjno-informacyjną, jak:
- „Depresja – choroba duszy, która może dotknąć każdego. Czy i jak możemy jej zapobiec?” (14 lutego 2020 r.),
  - „Wsparcie psychologiczne w czasie epidemii oraz porady na temat aktywności fizycznej” na kanale Akademia NFZ w serwisie YouTube.
- Koszt produkcji oraz emisji z powtórkami jednego odcinka programu „Medycyna i Ty” to 2 500 zł brutto.
- d) Projekt nr 15OW.001.2022 pn. „Widzę i pomagam (temat: wsparcie dziecka w sytuacji covidowej, po powrocie ze szkoły)” realizowany od 1 lutego 2022 r. w ramach środków własnych, którego celem było upowszechnienie wiedzy o zdrowiu i publicznym systemie opieki zdrowotnej. Założeniem była m.in. odbudowa więzi koleżeńskich wśród dzieci poprzez pracę z klasową grupą rówieśniczą. Został zrealizowany w 42 szkołach podstawowych. Spotkania z udziałem psychologa i pracowników Delegatur WOW NFZ Kaliszu, Lesznie, Koninie i Pile przeprowadzono w 100 klasach (96 – trzecich, dwa – drugich i po jednym w pierwszej i czwartej). W projekcie uczestniczyło 2152 uczniów. Pierwotny budżet przedsięwzięcia był zakładany na poziomie 39 820 zł.
- e) W okresie od 18 maja do 24 listopada 2022 r. tematyka profilaktyki stanu zdrowia psychicznego (jako jeden z trzech filarów zdrowia: właściwe odżywianie, aktywność fizyczna, higiena zdrowia psychicznego) była poruszana przez pracowników WOW NFZ podczas 48 eventów profilaktycznych z udziałem 3707 osób. W trakcie wydarzeń przekazywano informacje o sposobie korzystania z pomocy w ramach NFZ oraz rozdawano kwartalniki „Ze zdrowiem”, w tym numer 5 „Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży” (7 000 egzemplarzy).
- f) Dystrybucja ulotek w Sali Obsługi Klientów na temat programu pilotażowego Ministerstwa Zdrowia skierowanego do dzieci uzależnionych od komputerów i smartphonów (1 000 sztuk).
- g) Objęcie patronatem wydarzenia „V Forum Psychicznego Droga do siebie – ciało, umysł, emocje w pełni”, które odbyło się 11 października 2022 r. w Poznaniu.
- h) Umieszczanie i promowanie na portalu Facebook pn. „Profilaktyka w praktyce” postów z linkami do informacji zamieszczonych na stronie pacjent.gov.pl z zakresu psychiatrii, jak np. artykuły „Pierwsze objawy kryzysu psychicznego”, „Jak dbać o zdrowy rozwój psychiczny dziecka”, „Depresja u dzieci i młodzieży”.
- i) Publikacja informacji prasowych w mediach z terenu województwa, jak o ogólnokrajowym zasięgu (wydania elektroniczne i drukowane).
- Dyrektor WOW NFZ wyjaśniła, że „do Oddziału w latach 2020, 2021, 2022 nie został złożony żaden wniosek o dofinansowanie do programu profilaktyki zdrowotnej realizowanego przez Jednostkę Samorządu Terytorialnego w zakresie dotyczącym stanu psychicznego dzieci i młodzieży na terenie województwa wielkopolskiego”. Natomiast na 2023 r. pozytywnie został zaopiniowany przez WOW NFZ wniosek złożony przez Samorząd Województwa Wielkopolskiego na realizację programu pn.

„Regionalny program rehabilitacji młodzieży z zaburzeniami depresyjnymi”.
Planowana kwota dofinansowania wynosi 432 624 zł.
(akta kontroli str. 2023-2024, 2194-2243, 2477, 2536-2541, 2805-2833)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości, Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Poznań, 20 stycznia 2023 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Daniel Braciszewski
Starszy inspektor kontroli państwowej

Dyrektor
Karolina Wirszyc-Sitkowska
p.o. Dyrektor
Delegatury NIK w Poznaniu

.....
Podpis

.....
Podpis

Na podstawie art. 35c ust. 1 ustawy o NIK w powyższym tekście dokonano sprostowania oczywistych omyłek pisarskich poprzez:

1. zastąpienie użytej w sekcji: „Opis ustalonego stanu faktycznego” na str. nr 3 (akapit 1.) cyfry: „2023”, cyfrą: „2022”;
2. zastąpienie użytej w sekcji: „Opis ustalonego stanu faktycznego” na str. nr 10 (akapit 5.) cyfry: „28”, cyfrą: „18”;
3. zastąpienie użytej w sekcji: „Opis ustalonego stanu faktycznego” na str. nr 13 (akapit 3.) cyfry: „61”, cyfrą: „611”.
4. zastąpienie użytej na str. 11 str. 1 (strona tytułowa) liczby: „411.005.02.2022”, liczbą: „411.005.01.2022”.

Poznań, 20 lutego 2023 r.

.....
data

.....
podpis kontrolera / dyrektora